د نړۍ ۷ عجايبې

سرچينه:

بېلابېلې وېبپاڼې

ژباړن:

مختار احمد احسان

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ ۷ عجایبي

سرچینه:
بېلابېلي ويبپاڼي

ژبـــاړن:
مختار احمد احسان

کال: ۱۳۸۹ل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپ حقوق د ژباړن سره خوندي دي.

د کتاب ځانګړني:

کتاب	::: د نړۍ اووه عجايبې
سرچينه	::: بېلابېلې ويبپاڼې
ژباړن	::: مختار احمد احسان (۱۲)
د ژباړن برېښناليک	::: mukhtar.ehsan@gmail.com
دژباړلو نېټه	::: د ۲۰۰۹ زېږديز کال د ډسمبر مياشت
کمپوز او ډيزاين	::: پخپله ژباړن
انلاين چاري	::: لراوبر ډاټ کام – www.Larawbar.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالـۍ:

و ټولو هغو افغانانو ته چې د هیواد د لرغونو ودانیو، آثارو او موادو په خوندي کولو کې خپله ونډه اخلي.

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیــولیـک

تقريظ ۷

پخوانی اووه عجايبي ۱۰

د منځنيو پېړيو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجايبي ۱۵

اوسنۍ (عصري) اووه عجايبي ۲۰

۱. چيچن ايتزا - ميکسيکو ۲۲

۲. المسيح المخلص - برازيل ۲۷

۳. کولوسيوم – ايټاليا ۳۰

۴. د چين ديوال – چين ۳۴

۵. ماچو پيچو – پيرو ۳۹

۶. پترا – اردن ۴۳

۷. تاج محل – هندوستان ۴۸

سرچيني ۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ

بسم الله الرحمن الرحیم

ګران مختار احمد احسان صاحب، سلامونه

ستاسی ژباړلی کتاب (د نړۍ ۷ عجایبی) چی زما د لیدو لپاره مو رالیږلی وو وکوت. خوښ می سو؛ یو دا ، ځرنګه چی ددغو عجایبو ځینی ما خپله لیدلی دي نو ماته یې زما زاړه یادونه رایاد کړل. بل داچی، دداسی کتابونو لوستنه ګټور دي. ددغه کتاب د مندرجو عجائبو په لیدو او دهغو په باره کی د معلوماتو له لاري زموږ د وخت خلک د پخوانیو خلکو او واکمنانو عظیم الشان کار او ستر هوډ ګوري چی موږ ته یو درس او ځینی وخت عبرت دی. موږ ګورو چی ځینو واکمنانو د خپل جاه و جلال د ښوولو او د نورو د تعجیزولو لپاره محیرالعقول ماڼۍ، باغونه او بناوي جوړي کړیدي، ځینو بیا د خپل واک د تلپاته خوندي کولو په منظور د دښمن د راتلو په لار کی لوی او اوږده سنګري دیوالونه وهلی دي، ځینو د خپل دین او چا دخپلی معشوقې سره د بیکچه مینی په ثبوت کی بی مثاله ښکلی معبدونه، قبرونه او ماڼۍ درولی دي. که ځوک ښه ځیر سی ددې ټولو عجائبو د رامنځته کیدو اصلی محرک عشق دی. حضرت رحمان بابا څه ښه وایي:

د همهٔ مخلوقاتو پلار دی دا دا دنیا ده خدای له عشقه پیدا کړې

هو، دنیا له عشق او محبته پیدا سویده او د پرمختګ راز یې هم په همدي کي نغښتي دي. یو ماشوم دخپل مور و پلار د محبت محصول دي. دغه ماشوم د مور د میني په غیږ کي او د پلار د مهربانۍ تر سیوري لاندي لوي سي، عالم سي، مجاهد سي، قهرمان سي، او د ولس غرقه بیړۍ د نجات ساحل ته ورسوي. شخصیت، عقیده، ټولنه، وطن، امت، انساني ارزښونه، او ... ټول په عشق و محبت لاسته راتلاي سي، ساتل کیداي سي او ځلیداي سي. عشق او محبت د ژوند محرک دي او هغه ته معني ورکوي. عشق دي چي په چا ځان او جهان پیژني. دا عشق دي چي خلک په ظاهره دناشوني او خطرناکه کارو سرته رسولو ته هڅوي او په کوي یې. دا عشق دي چي خلک و قرباني او سرښندني ته وربولي. دا عشق او محبت دي چي د آزادي د لاري یو مجاهد په تش لاس د یو لوي بیرحمه وسله وال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواک پر ټانکونو په خوشحالي ورزغلوي او د باروتو واسکت په اغوندي. دا عشق دی چې د نړۍ ډېر عجایب او محیر العقول یادګارونه یې منځته راوړېدي د کوم چې تاسی څو نمونې راټولې کړېدي. د دغه کتاب مطالعه نوی نسل ته ښئي چې که څوک د ځان، ټولنې، امت او انسانیت جوړونه، ښېګڼه او غوړونه غواړي نو په کار ده چې د پوهې ځنګته په ځان کی عشق پیدا کړي. عشق عجایب او په ظاهر ناشونی اسانوي.

تاریخونه دي جوړ کړي عاشقانو

هسي نه چي هر بزدله هوښیارانو

ګران مختار احمد جانه ! زه تاسی ته د دغه کتاب د تألیف مبارکی وایم او د ورته نورو ګټورو کتابونو د لیکلو توفیق درته غواړم. إنه هو السمیع الدعاء. درناوي

دکتور فاروق أعظم

کابل-۲۵ غبرګولی ۱۳۸۹هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ اووه عجايبي

پيل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانی اووه عجایبې

دنړۍ اووه عجایبې د نړۍ هغه اووه ځانګړي معمارۍ دي چې د جوړښت ، زړښت یا ښایست له پلوه د عجایبو په لیست کې دربدلي دي .
یونانیانو ته د ۷ عدد یوه ځانګړې معنی درلوده چې دبیلګې په توګه سره ۷ سیارې ، ۷ بېلا بېل رنګونه، ۷ داونۍ ورځې، ۷ساینسونه او داسې نور له ۷ برخو څخه تشکیل سوي شیان یادولائ سو. ځکه نو باید دنړۍ دډېر و زیاتو عجایبو معماریو څخه یوازې ۷ عجایبې ټاکل سوي وائ، هغه وو چې ددې معماریو لپاره د ۷ تعداد وټاکل سو .

پخوانی اووه عجایبې د تاریخي او یا کلاسیکي عجایبو په نامه سره هم یادیږي چې که څه هم دوې عجایبې د بابل اویزان باغونه او د خوفو هرم یې دیونانیانو لخوا نه وې جوړې سوې خو دا عجایبې ځکه په دې لیست کې شاملې وې چې د لوی سکندر لخوا یې د فتحه سویو سیمو د سرحدونو په دننه کې موجودیت درلود .

د پخوانیو ۷ عجایبو نومونه:

۱. په مصر کې د جیزه لوی هرم

۲. په عراق کې د بابل اویزان باغونه

۳. په یونان کې د زیوس (د یونانیانو رب الارباب) مجسمه

۴. په ترکیه کې د آرتمیس معبد (کلیسا)

۵. د "هالیکېرنېسکوس " په یوناني ښار کې د "ماوسولوس " مقبره

۶. په یونان کې د رودس مجسمه

۷. په مصر کې د الیکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په مصر کي د جيزه لوی هرم

۲. په عراق کي د بابل اويزان باغونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په یونان کې د زیوس (د یونانیانو رب الارباب) مجسمه

۴. په ترکیه کې د آرتمیس معبد (کلیسا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. د "هالیکېرنېسکوس" په یوناني ښار کي د "ماوسولوس" مقبره

۲. په یونان کي د "رودس" غټه مجسمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په مصر کي د اليکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

د منځنیو پېړیو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجایبې

د نړۍ د ۷ عجایبو د زیاترو لیستونو په اړه ویل سوي دي چې دا عجایبې په منځنیو پېړیو کې موجودې وې. په دې لیستونو کې یادې سوې زیاتره ودانۍ د منځنیو پېړیو څخه ډېر پخوا جوړې سوې دي. د منځنیو پېړیو د ۷ عجایبو لیستونه په بېلابېلو نومونو سره نومول سوي دي، لکه:

- د منځنیو پېړیو عجایبې (په دې عجایبو کې د عجایبو تعداد نامعلوم و.)
- د منځنیو پېړیو ۷ عجایبې
- د منځنیو پېړیو د فکر او د معمارۍ فن عجایبې

د منځنیو پېړیو د ځینو بېلابېلو ۷ عجایبو نومونه:

۱. په انګلستان کې ستونهېنج (Stonehenge)

۲. د ایټالیا په مرکز روم کې کولوسیوم (Colosseum)

۳. په مصر کې د کوم هدیره

۴. د چین په شمال کې د چین دېوال

۵. په چین کې د "پرسلاین" برج

۶. په ترکیه کې هاجیه سوفیا

۷. په ایټالیا کې د پیزا برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په انګلستان کې سټونهینج (Stonehenge)

۲. د ایټالیا په مرکز روم کې کولوسیوم (Colosseum)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په مصر کې د "کوم" هدیره

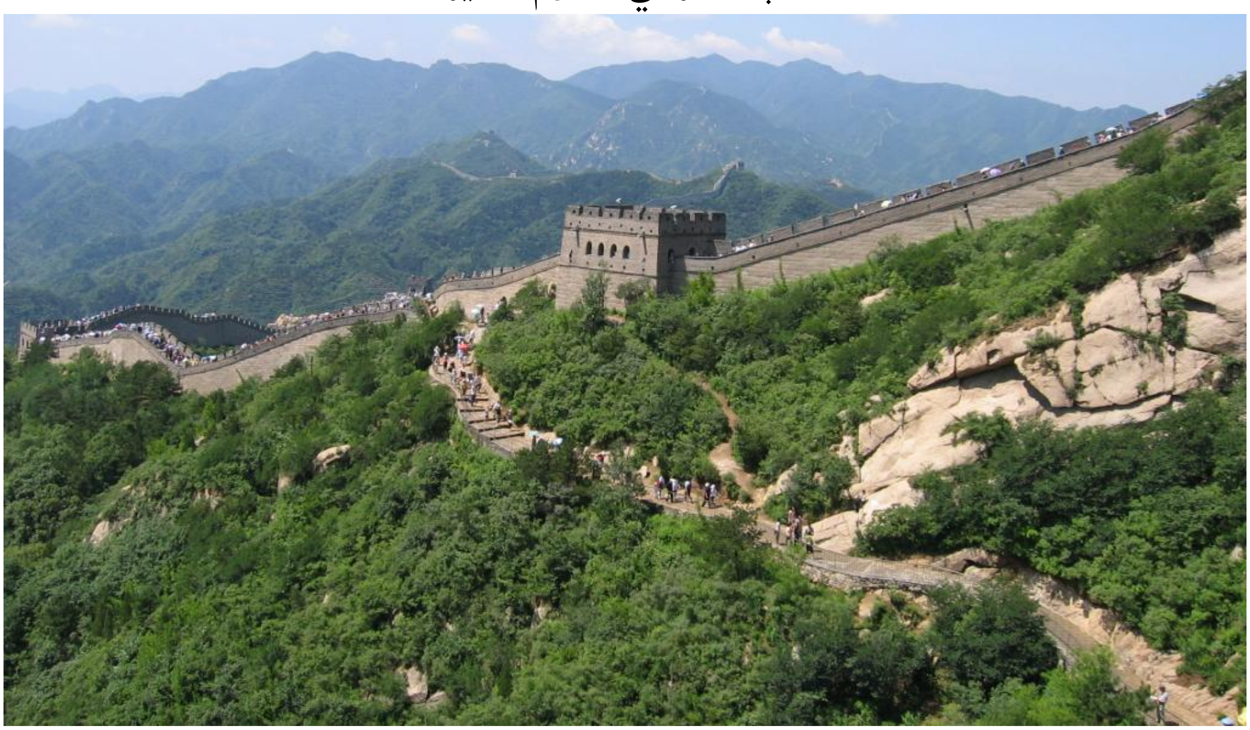

۴. د چین دېوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

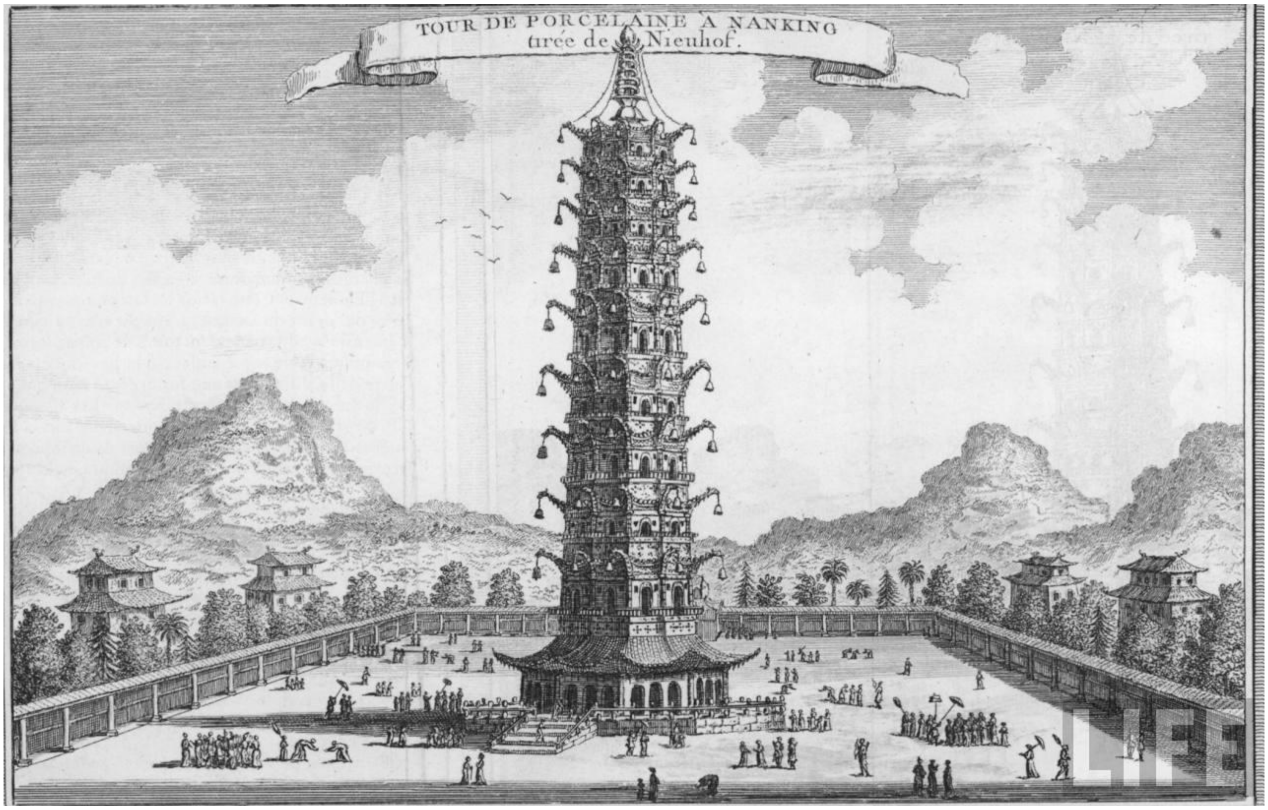

۵. په چین کي د "پرسلاین" برج

۶. په ترکیه کي "هاجیه سوفیا "

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په ایټالیا کې د "پیزا" برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسنۍ (عصري) ۷ عجايبې

د ۷ عجايبو په وېيپاڼه کې د ۲۰۰۷ زېږديز کال د اګسټ په مياشت کې يو لېست، چې د نړيوالو تجعبه معمارېو څخه ۱۴ په زړه پوري معمارۍ پکښې موجودې وې، په دې نيت پرلېکه سو چې د نړۍ په ګوټ-ګوټ کې به ټول وګړي خپل د خوښې معمارۍ يا ښايسته جوړ سوئ ځای انتخابوي او رايه به ورکوي، څو د رايې ورکولو وروسته ۷ زياتې رايې وړونکې معمارۍ د نړۍ د ۷ عجايبو په نامه سره ونومول سي.

د اوسنې ۷ عجايبو دټولنې په وينا په دې انتخاباتو کې تر سل ميليونو ډېرو وګړو دانټرنيټ او د موبايل د پيغام (SMS) له لاري خپلې رايې ورکړې چې په نتيجه کې يې لاندې ذکر سوې ۷ عجايبې د ۲۰۰۷ زېږديز کال د ۷ مياشتې په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز ليسبون کې اعلان کړل سوې:

۱. چيچن ايټزا – ميکسيکو

۲. المسيح المخلص – برازيل

۳. کولوسيوم – ايټاليا

۴. دچين ديوال – چين

۵. ماچو پيچو – پيرو (پيرو دجنوبي امريکا په لويديځ کې موقعيت لري.)

۶. پټرا – اردن

۷. تاج محل – هندوستان

همدارنګه د دې ۷ عجايبو سره ترڅنګ په نړۍ کې د ډېرو نورو ۷ عجايبو لېستونه هم سته چې هر يو يې ځانته بېل نوم لري، دبېلګې په توګه د ځينو عجايبو دلېستونو نومونه په لاندې ډول دي :

- د نړۍ ۷ طبيعي عجايبې

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د امریکا د نن ورځې نوي ۷ عجایبې
- د امریکا د ملکي انجینرانو ټولنه
- تر اوبو لاندې نړیوالې ۷ عجایبې
- د نړۍ ۷ صنعتي عجایبې
- د سفر نړیوال ۷ عجایبې: دا عجیابې بیا پر دوو برخو وېشل کیږي:
  - ۱. د سفر نړیوالې طبیعي ۷ عجایبې
  - ۲. د سفر نړیوالې مصنوعي ۷ عجایبې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. چیچن ایتزا - میکسیکو

چیچن ایتزا د نړۍ د ۷ عجایبو څخه یو زړه راکښونکی تعجبه ځای دئ چي د ۲۰۰۷ زېږدیز کال د جولای د میاشتي په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز لیسبون کي د رسمي مراسمو په ترڅ کي د نړۍ د تعجبه ځای په حیث اعلان کړل سو.

"چیچن ایتزا " د مایا دقوم یو دمهم ترینو او مشهوره ښارونو څخه یو ښار وو چي د "کوکولکان هرم " پکي واقع دئ. د کوکولکان هرم چي "ال کېستېیللو " هم ورته ویل کیږي ځیني ته ورته هرم دئ . دا هرم په میکسیکو کي یو دمشهور ترینه معماریو څخه شمېرل کیږي چي دمایا دقوم په متې سره جوړ سوئ دئ. مایا دمیکسیکو په جنوب او د مرکزي امریکا په شمال کي اوسېدونکئ قوم دئ چي شمېر یې ۸ و ۹ میلیونو کسانو ته رسیږي.
د کوکولکان هرم هغه هرم دئ چي په څلورو خواوو کي یې ځیني جوړي سوي دي چي د هرې خوا ځیني یې بیا په خپل وار سره پوره ۹۱ ځیني لري؛ ټوله ۳۶۴ ځینې کیږي. ددې مشهوره هرم لوړوالی ۲۴ متره دئ چي دلوړي برخي په شمول یې لوړوالی ۳۰ مترو ته رسیږي. همدا راز ددې هرم پر سر یو معبد هم موجود دئ.
چیچین ایتزا د مایا (مایا هغه ځای دئ چیري چي د مایا قوم اوسیږي: مرکزي امریکا او جنوبي میکسیکو.) په شمال کي د کښتو اوارو مځکو سره یو سیمه ییز او مرکزي ځای وو چي بېلابېلي په زړه پوري او زړه راکښونکي معماری پکښي موجودي دي.

د چیچین ایتزا څارنه او نظارت د میکسیکو د " INAH " موسیسې لخوا کیږي او مځکه یې د بربچانو د کورنۍ مځکه ده، خو ددې ځای کنډوالې او خرابې بیا فدرالي شتمنۍ دي.

په چیچن ایتزا کي د کوکولکان د هرم څخه ماسېوا نوري په زړه پوري ودانۍ هم موجودي دي چي په لاندي ډول دي:

- لرغون پېژندونکو په ایتزا چیچن کي د "میسوامېریکن بالګېم " لپاره ډېر میدانونه تشخیص کړي دي چي یو د هغو څخه "ګریټ بال کورټ(Great Ball Court) " نومیږي. دا میدان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوکولکان هرم د شمال لوېديځ څخه په ۱۵۰ متري کي واقع دئ چي پخوا يو د غټ ترينو ميدانونو څخه شمېرل کېدئ. لرغوني ميدان ۱۲۲ په ۲۸ متره کي اندازه لري او شاوخوا د يوالونو يې ۱۲ متره (۳۹ فوټه) لوړوالی لري.

Great Ball Court

- په چيچن ايټزا کي يوه بله موجوده ودانۍ د "ټزومپېنټلي" په نامه يادېږي.
- اوساريو: دا د کوکولکان هرم ته ورته هرم دئ چي پر سر يې يو معبد موجود دئ او و ځلورو خواوو ته ځينې لري. ددې هرم په مرکزي برخه کي يو غار موجود دئ چي ۱۲ متره (۳۹ فوټه) ژوروالی لري. دا غار د ۱۸۰۰ زېږديز کال په شاوخوا کي د "ايډوارډ ايچ تومپسن" لخوا کيندل سوئ دئ. کله چي نوموړي هلته سکليټونه، طلا او مرۍ پيدا کړې نو يې دا ودانۍ د (The High Priests' Temple) په نامه سره ونومول.

د چيچن ايټزا د نامه معنی:

د چيچن ايټزا چي په انګليسي ژبه سره (Chich'en Itza) ليکل کيږي معنی {د ايټزا د څاه په خوله کي} ده. د چيچن کليمه د (Chi) او (Ch'en) څخه تشکيله سوې کليمه ده چي د (Chi) معنی {خوله يا څنډه} ده او (Ch'en) د {څاه} معنی ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سوه دا یتڅزا کلیمه: ددې کلیمې تکي په تکي معنی (د اوبو جادوګري) ده خو دا د یوه قوم نوم هم دئ چي د شمالي جزیرې سیاسي او اقتصادي واک او اختیار یې ځانته خپل کړئ وو.

تاریخ:

د "یوکېټن" (د میکسیکو د ۳۱ ایالتونو څخه یو ایالت دئ) په شمال کي یوه وچه پرته ده چي پکښې ټول رودونه ترمځکي لاندي بهیږي. هلته دوه غټ طبیعي ژور ځایونه موجود دي چي د سینوټس (Cenotes) په نامه سره یادیږي. په دې ځایونو او د چیچن په شاوخوا کي بې اندازې زیاتي اوبه سته چي د تصفیې لپاره مناسبي وي. ددې دوو سینوټسونو څخه د "ساګرېډو سینوټس" په نامه څاه ته ورته ځای ډېر شهرت لري.
د بعضو سرچینو له مخي د میلاد څخه مخکي دمایا قوم ددې سینوټسونو په شاوخوا کي قربانۍ ورکړي دي.
سرچینې زیاتوي چي د ۱۹۰۴ زېږدیز کال څخه تر ۱۹۱۰ زېږدیز کاله پوري د "ساګرېډو سینوټس" د پاکېدو پر مهال په چیچن ایتڅزا کي طلا، پشم، شنه کاڼي، کولالي او دانسان دبدن خاوري سوی برخي موندل سوي دي.

د ساګرېډو سینتهوس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان هرم

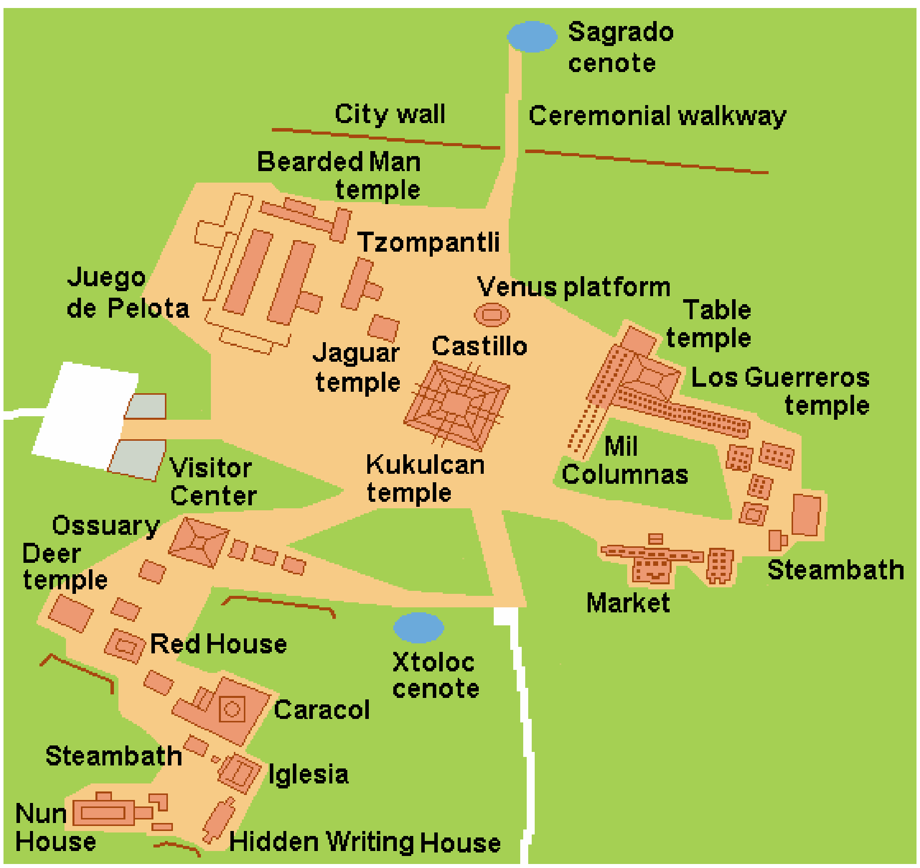

د چیچن ایتزا مرکزي نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان د هرم ختیځ خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. المسیح المخلص – برازیل

"کریستې د ریډییمر(Christ the Redeemer) "د برازیل د "ریو د جېنایرو "په ښار کې د نړۍ په کچه د عیسی مسیح یوه مشهوره مجسمه ده چې د "کورکواډو "د غره پر څوکه د "تیجوکا فورېسټ" په ملي پارک کې موقعیت لري. د کورکواډو غر د ۷۰۰ مترو (۲۳۰۰ فوټو) په اندازه جګوالی لري.

نوموړې مجسمه ۳۰ متره (۹۸ فوټه) پلنه او ۲،۳۹ متره (۱۳۰ فوټه) جګوالی لري چې وزن یې ۲۳۵ ټنو ته رسیږي. د "بولیویا "د "کوچاباامبا "په ښار کې تر دې مجسمې یوه بله جګ ترینه مجسمه موجوده ده چې نوم یې "کریستو د لا کونکورډیا "دئ. دا مجسمه بیا ۴۰،۴۴ متره (۷،۱۳۲ فوټه) جګه او ۲۰،۳۴ متره (۲،۱۱۲ فوټه) پلنه ده.

خو د کریستې د ریډییمر مجسمه د برازیل د کاتولیک لپاره یو ډېر مهم سمبول او رمز وو او اوس هم دئ. دا مجسمه د کانګریټو او نورو ټینګو موادو څخه جوړه سوې ده.

د کورکواډو د غره پر سر دیوې جګې مجسمې د جوړولو نظر په لمړي ځل د ۱۸۵۰ زېږدیز کال په نیمایي کې رامنځته سو، دا هغه وخت وو کله چې کاتولیکي ملا "پیډرو ماریا بوس "د شهزادګۍ ایزابېل څخه درخواست وکړ چې نوموړې دې د یوه ستر مذهبي منار د جوړولو په برخه کې مالي مرسته وکړي. شهزادګۍ ایزابېل و دې نظریې ته د عملي بڼې ورکولو په اړه هیڅ فکر ونه کړ. کله چې د دولت او کلیسا ترمنځ په ۱۸۸۹ زېږدیز کال کې د جلاوالي قومانده رامنځته سوه نو دا پلان په مکمله توګه سره پاته سو.

ورپسې دوهم پیشنهاد د کاتولیک "سیرکل آف ریو "په واسطه سره په ۱۹۲۱ زېږدیز کال کې وسو چې د غره پر سر به یوه مجسمه جوړوي. د کاتولیک دې ډلې د (Semana do Monumento) په نامه سره یو پروګرام جوړ کړ څو د خلکو څخه لاسلیکونه ټول کړي چې د دې مجسمې د ودانولو کار به حمایه کوي. همدا راز د دې پروګرام هدف د خلکو هڅول هم وه، څو خلک خپله هم تر خپله وسه مالي مرسته وکړي. ویل کیږي چې د برازیل کاتولیکانو د دې مجسمې په جوړولو کې تر ټولو زیاتې مالي مرستې کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مجسمې په ډیزاین کې په پام کې نیول سوي وه چې د عیسوي مذهب نښه به پکښې موجوده وي او د عیسی مسیح په لاسونو کې به د نړۍ نقشه وي. خو په پای کې د ټولو مشورو څخه وروسته انتخاب په دې ډول سو چې په مجسمه کې به عیسی مسیح ولاړ وي او دواړه لاسونه به یې خلاص نیولي وي.

د انجینر "هایټور ډا سیلوا کوسټا "لخوا ددې مجسمې ډیزاین جوړ سو او د مجسمې کاڼي توږونکی (سنګ تراش) یې فرانسوی کاڼي توږونکی "پاول لانډوسکي "وو. ددې ښکلي او زړه راکښونکي معمارۍ جوړښت نهه کاله په بر کې ونیول (د ۱۹۲۲ زېږدیز کال څخه بیا تر ۱۹۳۱ زېږدیز کاله پوري).
د مجسمې ټوله مالي لګښت ۲۵۰۰۰۰ ډالره وو او د ۱۹۳۱ زېږدیز کال داکټوبر د میاشتي په ۱۲ نېټه چې د ۱۳۱۰ زېږدیز کال د میزان د میاشتي د ۱۹ نېټې سره سمون خوري پرانستل سوه. ویل کیږي چې په دې ورځ مجسمه باید د یوې بېړۍ په وسیله سره روښانه سوې وائ خو د خرابي هوا له کبله مجسمه په "ریو "کې د کارکوونکو لخوا روښانه سوه.

د ۲۰۰۲ زېږدیز کال داکټوبر په میاشت کې چې د "کریسټ د ریډییمر "د مجسمې ۷۵مه کلیزه وه د "ریو "د ښار ستر پادري "کارډینل ایورسبیو اوسکار شاید "تر مجسمې لاندي یو وړه کلیسا په نښه کړه چې په نتیجه کې یې ټولو د کاتولیک مذهب لارویانو ته اجازه ورکړه سوه چې هلته د ماشوم د تعمید غسل او د واده مذهبي مراسم ترسره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. کولوسیوم - ایټالیا

کولوسیوم یا "رومن کولسیوم" چي لومړی د "فلاوییین امپیتیاتر" په نامه سره یادېده د ایټالیا د مرکز د روم په مرکزي برخه کي موقعیت لري. کولوسیوم یو "آمپي تیاتر" یعني یو سټیډیوم ته ورته میدان دئ چیري چي په زړه پوري کنسرټونه او د سپورټ په شمول زیات نور مراسم تر سره کیږي. دا تیاتر چي د رومي معماری او رومي انجینری یو دبهترینو ودانیو څخه شمېرل کیږي د روم په امپراطوري کي تر ټولو غټ ترینه تیاتر دئ. د آمپي تیاتر کلیمه چي په رومي ژبه یې داسي (Amphitheatrum Flavium) لیکي د دوو رومي امپراطورانو "وېسپاسیین" او "ټیټوس" د کورنۍ د نامه څخه تشکیله سوې کلیمه ده.

ددې ودانی کار د میلاد څخه وروسته د۷۰م او ۷۲م کال په منځ کي د "وېسپاسیین" د امپراطوری په دوره کي پېل سوئ دئ چي د میلاد څخه وروسته یې په ۸۰م کال کي، د "ټیټوس" دامپراطوری په دوره کي، کار پای ته ورسېد، خو د یوولسم رومي امپراطور "ډومیشین" په دوره (۸۱-۹۲) کي یې سمون سوئ او بعضې بدلونونو پکښې رامنځته سوي دي. هېره دي نه وي چي د کولوسیوم د پرانستلو په مراسمو کي بېلابېلو لوبو تقریبا سل ورځي ادامه درلودله.

کولوسیوم چي د هګۍ شکل ته ورته بڼه لري ۱۸۸ په ۱۵۶ مترو کي مځکه اشغال کړې چي محیط یې ۵۲۷ متره مربع ته رسیږي. ددې ودانۍ بهرني دېوالونه ۳ قطاره لري چي هر قطار یې بیا په خپل وار سره نیمي دایرې ته ورته ۸۰ ګولایاني لري. په ودانۍ کي ۷۶ د داخلیدو دروازې موجودي دي او دننه پکښې ۵۰۰۰۰ تماشه چیان ځایېدلائ سي.

کولوسیوم په پخواني روم کي د "کلاسیکل میتولوژي" پر بنسټ د ډرامو، اعدام، دحېوان دښکارولو او بعضو نورو شیانو سره ترځنګ د پخواني روم د مقابلو (Gladiatorial contests) لپاره استعمال کېده. د پخواني روم د مقابلو (contests Gladiatorial) مقصد د خلګو یا تماشه چیانو ساعت تېرۍ وو چي یوه سړي به د یوه بل کس او یا حیوان سره جنګ کاوه. ددې څخه زیاته موده وروسته د کولوسیوم څخه د ورکشاپو، د نظامي او جنګي کلا او بعضې نورو کارونو لپاره استفاده کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځينو سرچينو له مخي اټکل کيږي چي په کولوسيوم کي د کولوسيوم دګېمونو (لوبو) له امله پنځه سوه زره انسانان او د يوه ميليون په شاوخوا کي حيوانان له منځه تللي دي.

د ۱۲مي او ۱۷مي پېړۍ په شاوخوا کي په کليسا پوري اړوندو ادارو امر وکړ چي د پراخ کولوسيوم څخه دي په يوه داسي ډول استفاده وسي څو د وطن اقتصادي وضعه نوره هم ښه سي. هغه وو چي د رومن کاتوليک مذهب لوی پېشوا "پوپ سيکسټوس" يو نوی پلان جوړ کړ چي د کولوسيوم څخه به د وړۍ فابريکه جوړوي څو په روم کي د ټولو زنا کونکو (فاحشو) لپاره د کار زمينه مساعده کړي.خو دا چي نوموړی ددې پيشنهاد د وړاندي کولو څخه وروسته په لنډ وخت کي د نړۍ څخه وکوچېد نو د کولوسيوم څخه د وړۍ کمپنۍ جوړه نه سوه.
ورپسې په ۱۲۷۱ زېږديز کال کي "کېرډينل التېئري" په کولوسيوم کي د غوييانو د جنګولو اجازه ورکړه چي حالات يې نور هم ککړ کړل.

په ۱۷۴۹ زېږديز کال کي "پوپ بېنېډيکټ XIV " د يوې رسمي کليسا د پاليسی په حيث دا تصديق کړه چي د کولوسيوم څخه په پخوا وختونو کي د يو داسي ځای کار اخيستل کېده چيري چي به عيسويان له منځه تله او ويجاړېده. ددې حکم د صادرولو په نتيجه کي په کمه موده کي په کولوسيوم کي ښکار منع کړل سو. "پوپ بېنېډيکټ XIV "د کولوسيوم څخه د (Passion of Christ = د عيسی سره مينه) تعمير په شاني کار اخيسته او د صليب په شاني يې زيات نور مرکزونه هلته جوړ کړل.
د کولوسيوم څخه ډيرو امپراطورانو او ولسمشرانو د خپلي خوښي کار اخيستئ دئ چي په نتيجه کي يې هلته بېلابيلي پيښې واقع سوي دي.

د ډيرو لاريونو سره ترڅنګ په ۲۰۰۰ زېږديز کال کي د اعدام پر ضد غټ لاريونونه هم د کولوسيوم مخته وسوه.

دا مشهوره او زړه ته راکښونکې ودانی نن سبا د روم د مشهوره ترينو سېل ځايونو څخه شمېرل کيږي چي هر کال په زرګونو ګرځندويان ورځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په روم کې د یوه باغ څخه د کولوسیوم منظره

د کولوسیوم دننه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولوسیوم په شپه کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د چین دیوال – چین

د چین ستر دېوال د چین په شمال کې یو ډبرین او خاورین دېوال دئ چې د میلاد څخه مخکې د پنځمې او شپاړلسمې پېړۍ په منځ کې جوړ سوئ دئ. دېوال په دې نیت جوړ کړل سو چې د بېلابېلو پادشاهي دورو په جریان کې به د چین د امپراطورۍ د شمالي سرحدونو دفاع کوي. د چین د ستر دېوال څخه ماسېوا د پنځمې پېړۍ څخه را پدېخوا راز-راز نور دېوالونه هم معمار سوي دي چې د چین د ستر دېوال سره په مقایسه یې کیفیت ښه نه دئ، دېبلګې په توګه سره د چین د امپراطور "قین شي هوانګ" په امر جوړ سوئ دېوال یادولائ سو چې د میلاد څخه مخکې د ۲۰۲ او ۲۲۰ کلونو په منځ کې جوړ سو.

د چین دېوال په ختیځ کې د "شانهاګوان" څخه بیا په لوېدیځ کې تر "لوپ نور" پورې غځېدلئ دئ. د لرغون پېژندني پراخې سروې د عصري پرمختللو تخنیکونو په وسیله سره په تیرو نژدې وختونو کې دا معلومه کړه چې دا دېوال ۸،۸۸۵۱ کیلو متره (۳،۵۵۰۰ میله) اوږدوالی لري. ددې فاصلې څخه یې د ۲،۶۲۵۹ کیلو مترو (۵،۳۸۸۹ میلو) په اندازه برخه خپله دېوال نیولې، د۷،۳۵۹ کیلومترو (۵،۲۲۳ میلو) په اندازه برخه یې مرچلونو او د پاته ۵،۲۲۳۲ کیلومترو (۲،۱۳۸۷ میلو) په اندازه برخه یې طبیعي او دفاعي سیمو، لکه غونډیانو او سیندونو، اشغال کړې ده.

د چین د دېوال لنډه تاریخچه:

چینایان د میلاد څخه مخکې په اتمه پېړۍ کې د "دوبي او د مني" په دوره کې لا د دېوال د جوړولو تخنیکونو سره بلد وه. د میلاد څخه مخکې د پنځمې پېړۍ څخه بیا تر ۲۲۱ پېړۍ پورې د "قي" او "ژاو" دولتونو یو پلان جوړ کړ چې د خپل هیواد د سرحدونو دفاع به په یوه ډېره بهترینه او فوق العاده توګه سره کوي. د هغوی نظر داوو چې یو داسې شی به جوړوي چې د کوچنیو حملو او د تورو د جنګونو په مقابل کې ښه رول ولوبوي.
"قین شي هوانګ" چې کله ټوله مخالف ایالتونه فتح کړل نو یې د میلاد څخه مخکې په ۲۲۱ کال کې ټوله چین سره یو کړ او د "قین د کورنۍ (Qin Dynasty) " بنسټ یې کښېښود. امپراطور د خپلې امپراطورۍ ددفاع په خاطر امر وکړ چې یو نوی دېوال باید جوړ کړل سي چې د شمال نوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولي او سرحدونه د نورو سنګرونو سره ونښلوی څو د شمال څخه د "کسيونګنو "د وګړو د راتګ مخه ونيسي. دديوال د جوړولو په پيل کي لومړی يوازي د خاوري څخه کار اخيستل کېده خو د وخت په تېرېدو سره د کاڼو او ډبرو څخه هم ګټه پورته سوه چي د ډبرو څخه داستفادې سره سم يې د ښارني برجونه ورغول.
په ډېرو سختو حالاتو کي تر يونيم ميليون زياتو وګړو دديوال په جوړولو کي ونډه واخيسته او همداراز ويل کيږي چي په هر متر کي يوه کس خپل ژوند دلاسه ورکړئ دئ.

د "ټانګ د کورنۍ (Tang Dynasty) " په وخت کي د ديوال د خطر سره مخ وو خو د ۱۳۶۸ او ۱۶۴۴ زېږديز کال په منځ کي د "مينګ د کورنۍ (Ming Dynasty) " په دوره کي د ديوال د بياجوړوني پروژې پېل او پای ته ورسېدې او علاوه پر دې د ديوال نور هم اوږد کړل سو. همداشان په دې زمان کي دديوال په شاوخوا کي جلا او ټوټې-ټوټې جوړ سوي د ديوالونه هم د دې ستر ديوال سره يوځای سول.
د چين د په زړه پوري او زړه راکښونکي ستر ديوال ساتنه د شاوخوا زرو کلاوو او د ښارنو د برجو څخه کېده. کله چي به د دښمن قواوي و د ديوال ته رانژدې کېدې نو به د ديوال ساتونکو د پروړو، انبارو او لرګو څخه اور بلاوه څو د دښمن مخه ونيسي او دښمن ته زيان ورسوي.

سل کاله وروسته لا دهون نژاد ماته نه وه خوړلې، هغه وو چي "مينګ "د مغولو او مانشو (Manchus) سره نابوده جنګونه وکړل. د يادوني وړ ده چي مغول او مانشو د هون د نژاد د نسل څخه شمېرل کيږي. خو د وخت په تېرېدو سره اخير د چين د ستر ديوال کار پای ته ورسېد او د ديوال، دديوال جوړونکو او د دې د ديوال بنسټ ايښودونکو د چين او دنړۍ په تاريخ کي ځان ته ځای خپل کړ. هېره دي نه وي چي د ديوال د کار د تمامېدو څخه وروسته کوچيانو ته په جايزه کي په زرګونو کيلو متره مربع مځکه ورکول سوه.

اوس د يوال په ډېرو ځايونو کي ويجاړ دئ چي له امله يې ګرځندويان اجازه نه لري چي دديوال په ځينو ځانګړو او نيم-ويجاړ ځايونو کي وګرځي.
ديوال په لسګونو غټې دروازې لري چي په ختيځ کي يې د "بوهايي "د سيمي د سرحد سره د "شانهايګوان " په نامه يوه دروازه موجوده ده او په لوېديځ کي يې د "جيايوګوان " په نامه دروازه موقعيت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمرلوېدو پر مهال د ستر دېوال منظره

د (Qin Dynasty) د ستر دېوال نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

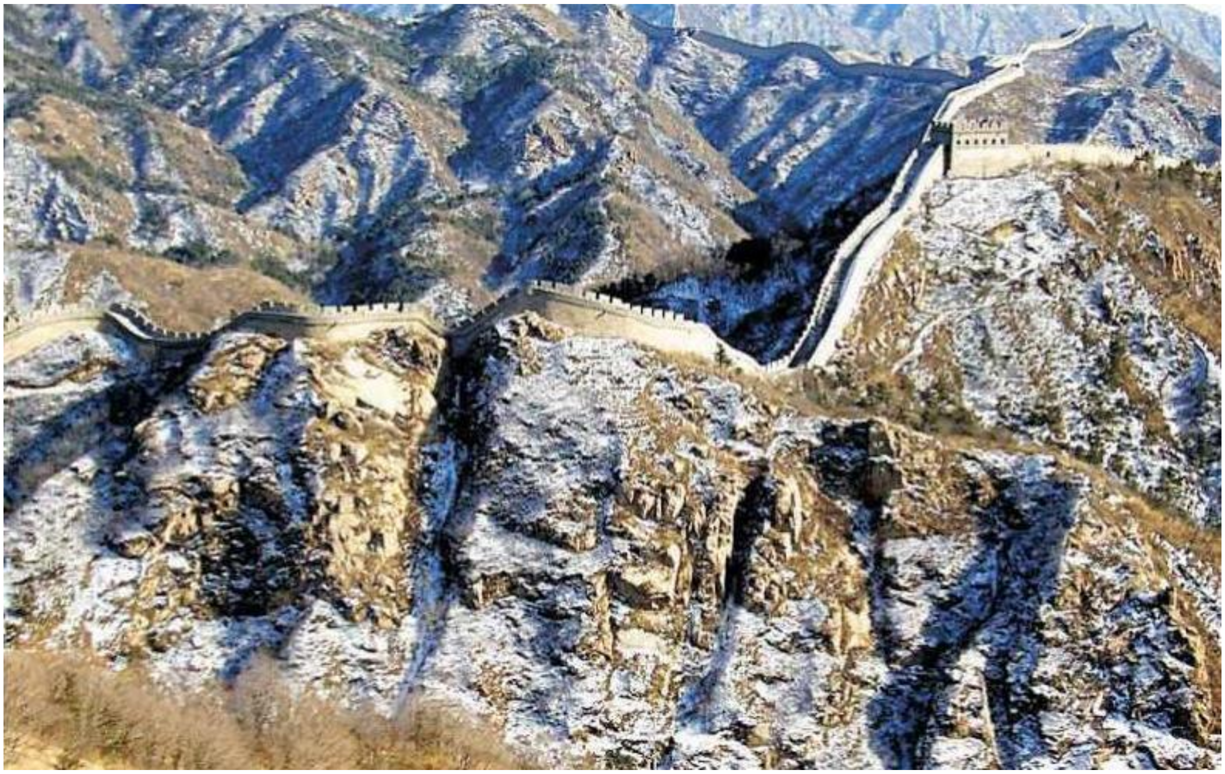

د ژمي په موسم کي پېکينګ ته نژدې د چين د ستر دېوال يوه برخه

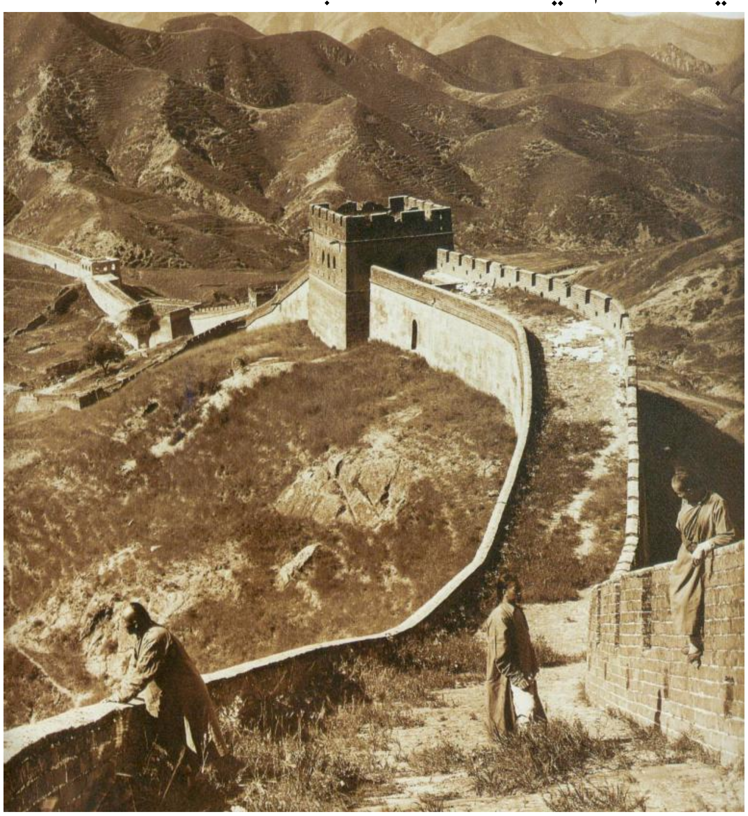

په ۱۹۰۷ زېږديز کال کي د چين د ستر دېوال يو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چین د ستر دېوال یوه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ماچو پیچو – پیرو

"ماچو پیچو خپله د "ماچو پیچو "او د "هواینا پیچو "(پښتو معنی: ځوان غر) په نامه دغرونو په منځ کي راښکېله سیمه ده چي د ۱۷۵۰ مترو په اندازه لوړ د "اروبامبا "په نامه رود پکي بهیږي.
ماچو پیچو چي د "د لاسټ سیټي آف د اینکاس(the Lost City of the Incas) "په نامه سره هم یادیږي د امریکا په جنوب لوېدیځ کي د "پیرو "د "ایروبامبا "په تنګي کي د یوه غره پر سر موقعیت لري. په کچوایي ژبه ماچو پیچو "د یوه زاړه سړي هسکوالی "معنی ورکوي.
ماچو پیچو د "اینکا "په نامه دوګړو یو ښار وو چي د سمندر د سطحي څخه ۲۴۳۰ متره (۸۰۰۰ فوټه) لوړ موقعیت لري. همدا راز دا ځای د اینکا د امپراطوری یو دمشهوره ترینو نښو نښانو څخه هم شمېرل کیږي.

تائید سوي سرچیني وایي چي د ۱۴۴۰ زېږدیز کال په شاوا خوا کي د "پاچاکوتي "د سلطنت په دوره کي د ماچو پیچو د جوړولو پروژي پېل سوي دي. په دې ځای کي د هسپانویانو ترفتحي، یعني تر ۱۵۳۲ زېږدیز کاله پوري، وګړي اوسېدل. پوهان په دې عقیده دي چي دا ځای د کوم ځانګړي هدف لپاره نه دئ جوړ سوئ ځکه چي ددې ځای د ورتګ لاري ډېري خرابي دي. هغوی په دې باور دي چي دا ځای په پخوا وختونو کي د امپراطورانو، پادشاهانو او نورو پرمختللو خلګو د مېلې او ساعت تیري ځای وو. دا ځای د پرمختللو خلګو، مشرانو او دهغوی د نوکرانو لپاره ودانۍ لري او پکښي د ۷۵۰ تنو په شاوخوا کي خلګ دشپې پاتېدلائ سوائ. دیادوني وړ ده چي کله چي به د باران داورېدو په وخت کي هلته پادشاهان نه وه نو به نور وګړي زیات کم او یا هیڅ نه لیدل کېدل.
کله چي د اینکا سلطنت ماته وخوړه نو ماچو پیچو ته د اوږدې مودې لپار تګ راتګ بند کړل سو او ښار به اکثره وخت ایله – بېله ولاړ وو.

همدارنګه یوه بله ډله پوهان بیا وایي چي ماچو پیچو د اینکا د سلطنت د دفاع لپاره یوه جوړه سوې کلا وه او کله چي هسپانویان راغلل نو د اینکا وګړو ضرورت نه درلود چي دې کلا ته بیا ولاړ سي او دخپل سلطنت دفاع وکړي نو یې په نتیجه کي تګ – راتګ بند سو. خو دا دلیل بیا په دې سره یو ناکام دلیل دئ چي وایي د ماچو پیچو موقعیت داسي یو موقعیت نه وو چي دهغه ځایه څخه دي د اینکا دسلطنت دفاع سوې وائ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي هم ويل کيږي چي دا هغه ځای و چيري چي به د کوکاين بلګونه راټولېدل، ځکه هلته د کوکاين ډيري کروندې موجودي وې. خو دا خبره بيا په دې سره کمزوره کيږي چي وايي د هسپانويانو د راتګ څخه وروسته خو هم هلته د کوکاين کروندې موجودي وې نو بيا دې سيمي ته تګ راتګ ولي بند سو.

په تيرو نژدې وختونو کي دا معلومه سوه چي په ۱۸۶۷ زېږديز کال کي جرمني کان لټونکي او دلرګو سوداګر "اوګوستو بېرنس" د پيرو ددولت په اجازه سره دا غرنی ښار پيدا و لوټ کړ او همدا شاني يې ددې ځای لرغوني خزانې و اروپايي موزيمونه ته ورکړې.
په ۱۹۱۱م زېږديز کال کي تاريخ پوه "هيرام بينګام" د اينکا په وګړو او امپراطورۍ پسي يوه څېړنه پېل کړه چي ددې څېړني په سفر کي يې ماچوپيچو ددوهم ځل لپار پيدا (کشف) کړ.
دا ځای هغه وخت دنړۍ په کچه مشهور سو کله چي په ۱۹۱۳ زېږديز کال کي د نېشنل جيوګرافيک چېنل ددې ځای په اړه بشپړ معلومات نړۍ ته وړاندي کړ او په ۱۹۸۳ زېږديز کال کي دې ځای ته د يونيسکو د جهاني ميراث په ليست کي ځای ورکړل سو.

دا د غرو - رغونو په منځ کي زړه راکښونکې شنه سيمه چي نړيوال شهرت لري د ګرځندويانو لپاره ډېر مهم ځای دئ او هر کال د ۴۰۰۰۰۰ په شاوخوا کي ګرځندويان دې ځای ته سفر کوي. خو يونيسکو د ګرځندويانو په دې شمېر سره خوشحاله نه ده، ځکه د يونيسکو ډله بيريږي چي ماچوپيچو ته به د ډيرو ګرځندويانو د تګ راتګ له امله نور زيان هم ورسيږي.
همدا راز د ۱۹۹۰ زېږديز کال راهيسي دې سيمي ته نژدې هوټلونه او دوکانونه جوړ سوي دي چي د ګرځندويانو د اړتياوو په پوره کولو کي پوره رول لوبوي. ماچوپيچو ته په پخوا وختونو کي ورتګ ډېر ورځي په بر کي نيولې خو په عصري نړۍ کي ځوک هلته د بس او اورګاډي په وسيله سره په ډېر لنډ وخت کي تلائ سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هوا ینا پیچو (ځوان غر) د سر څخه د ماچو پیچو منظره

په ماچو پیچو کې د اینکا د قصر مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماچوپیچو په ۱۹۱۱ز کې

دماچوپیچو په شاوخوا کې د شنو غرونو او خپله دماچوپیچو منظره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. پترا – اردن

لرغونی ښار پترا د اردن و جنوب ته نژدې ددې هیواد په ختیځ کې د غونډیو په یوه تنګۍ کې موقعیت لري. پترا چې په عربي ژبه د البترأ په نامه سره یادیږي د "نباطیانسیانو (الأنباط) " د مرکز یوناني نوم وو. "نباطیانس (الأنباط) " د جنوبي اردن د عربو او د عربستان په شمال کې د سامي خلګو یوه ډله وه. د پترا په ښار کې شاوخوا ټوله ودانۍ، چې پخوا جوړې سوې وې، ورانې سوې دي.
دا ښار د تجارت او سوداګرۍ ځلورلارې بللائ سو، ځکه چې د یمن څخه د "بخور" بوټي ددې لارې و ایران، سوریې، روم او یونان ته انتقالیږي. د بخور بوټي هغه بوټي دي چې په خونو او یا نورو ځایونو کې د ښه بوی د رامنځته کولو لپاره لګیږي. په پترا کې د سوداګرانو د مالي حاصلاتو له امله د پترا چاروا کې ښه شتمن سول چې په پترا کې له دوی څخه پاته سوي ودانۍ د هغوی د شتمنتوب نښې بلل کیږي.

نباطیانس (الأنباط) ډیره موده خپله پادشاهي وکړه خو په ۱۰۲ کال کې د روم امپراطورۍ ماته ورکړه او دا سیمه د "عربیې" ولایت یو ښار وګرځېد.
پټ هندي سوداګر سویسزرلېنډي "جین لاوس بورکهاردت" په ۱۸۱۲ زېږدیز کال کې پترا د غربي نړۍ لپاره دد وهم ځل لپاره کشف کړه، په داسې حال کې چې دا مهال د پترا ښار وران سوئ و.
د شلمې پېړۍ په شلمو کلونو کې د لرغون پېژندنې لپاره د پټو شیانو د راسربېره کولو په نیت کیندنې پېل سوې. په پترا کې لومړنۍ پلټنې او کیندنې په ۱۹۲۹ زېږدیز کال کې ترسره سوې چې په ۱۹۳۵، ۱۹۳۷ او ۱۹۵۴ ز کلونو کې پر مخ ولاړې. همدا راز په ۱۹۵۸ ز کال کې د لرغون پېژندنې برتانوي ښوونځی د پترا د مرکز په کیندلو او پلټلو سره پېل وکړ. ددې وخت څخه بیا تراوسه پورې په دې سیمه کې لرغون پېژندونکې په پلټنو بوخت دي.
هېره دې نه وي چې د قران الکریم د الفجر په سورت شریف کې دا ځای د ثمود په نامه سره ذکر سوئ دئ.

د پترا مهمې او لرغونې ودانۍ:

- د پترا لویه مانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د روم سړک
- المهلمه
- لوړ دقربانۍ ځای
- د خزنې: چې د خزانې خونه هم ورته ویل کیږي په پترا کي تر ټولو مشهوره ودانۍ ده چې د میلاد څخه مخکي په ۸۴م او ۸۵م کال کي جوړه سوې ده. زیاتره پوهان په دې عقیده دي چې دا ودانۍ د "نباطیانس" د سردار "اریتاس III" په امر سره جوړه سوې ده. د "دخزنیې" د ودانۍ مخ څلوېښت متره لوړوالی او ۲۵ متره پلنوالی لري.همداشاني څېړونکو او پوهانو په تیرو لنډو وختونو کي دا په ګوته کړې ده چې د "دخزنیې" د ودانۍ جوړولو فقط ۳ میاشتي په بر کي نیولي دي. پام راړونکې خبره داده چې دهغه وخت د معمارۍ دتخنیکونو په وسیله سره د یوې داسي ودانۍ جوړول یو ډېر غټ او بېل کار دئ.
- دیرالبلح (صومعه: ماڼۍ، چیري چې روحانین اوسیږي): صومعه په پترا کي تر ټولو غټه ودانۍ ده چې د ښار د مرکزي بازار په شمال لوېدیځ کي په یوه غره کي موقعیت لري. دا ودانۍ د سردار "اوبوډاس I" معبد و.
- د پترا کلیسا: چې په انګلیسي په (Petra Church) نامه سره مشهوره ده د پنځمي پېړۍ په پای کي جوړه سوې کلیسا ده چې د جوړولو دوخت څخه یې بیا پنځوس کاله وروسته د بیاجوړوني پروژې ترسره سوې. ددې کلیسا اندازه ۲۲ په ۱۵ متره کي ده.دمیلاد څخه وروسته د ۷۰۰ کال په شاوخوا کي دا کلیسا په مکمله توګه سره وسوځېدل او وروسته په لنډ وخت کي د یوې زلزلې له امله ورانه سوه. په ۱۹۹۳ زېږدیز کال کي د پترا د کلیسا په یوه کنج کي ۱۵۲ د "پاپروس لولې" پیدا سوې; دې لولو ته "پترا لولز" هم ویل کیږي. پاپروس یو ډول مصري بوټی دئ چې اوږدې پاڼې لري او په اوبو کي راشین کیږي.

په تیرو نژدې وختونو کي ددې کلیسا په شاوخوا کي نوري کلیساوي هم کشف سوي دي چې په اړه یې یې لاتراوسه زیات معلومات نسته. دا تازه کشف سوي کلیساوي پوهانو د "شنې کلیسا" او د "خط الراس کلیسا" په نامه سره نومولي دي.

- او ځیني نوري ودانۍ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپترا لرغونی ښار په ۱۹۸۵ زېږدیز کال کې د یونیسکو د جهاني میراث په لیست کې ثبت کړل سو.
دا ځای د ګرځندویانو لپاره د راز- راز لرغونو ودانیو او تاریخي اثارو د لرلو له امله ډېر مهم دئ.

د "اردن ټایمز" یو راپور لیکي چې د ۲۰۰۲ ز کال د نومبر او ډسمبر په دوو میاشتو کې پترا ته ۵۹
زرو کسانو سفر وکړ او زیاتوي چې دګرځندویانو دا شمېره د ۲۰۰۵ زېږدیز کال د شمېرې څخه ۲۵
سلنه کمه سوې ده.

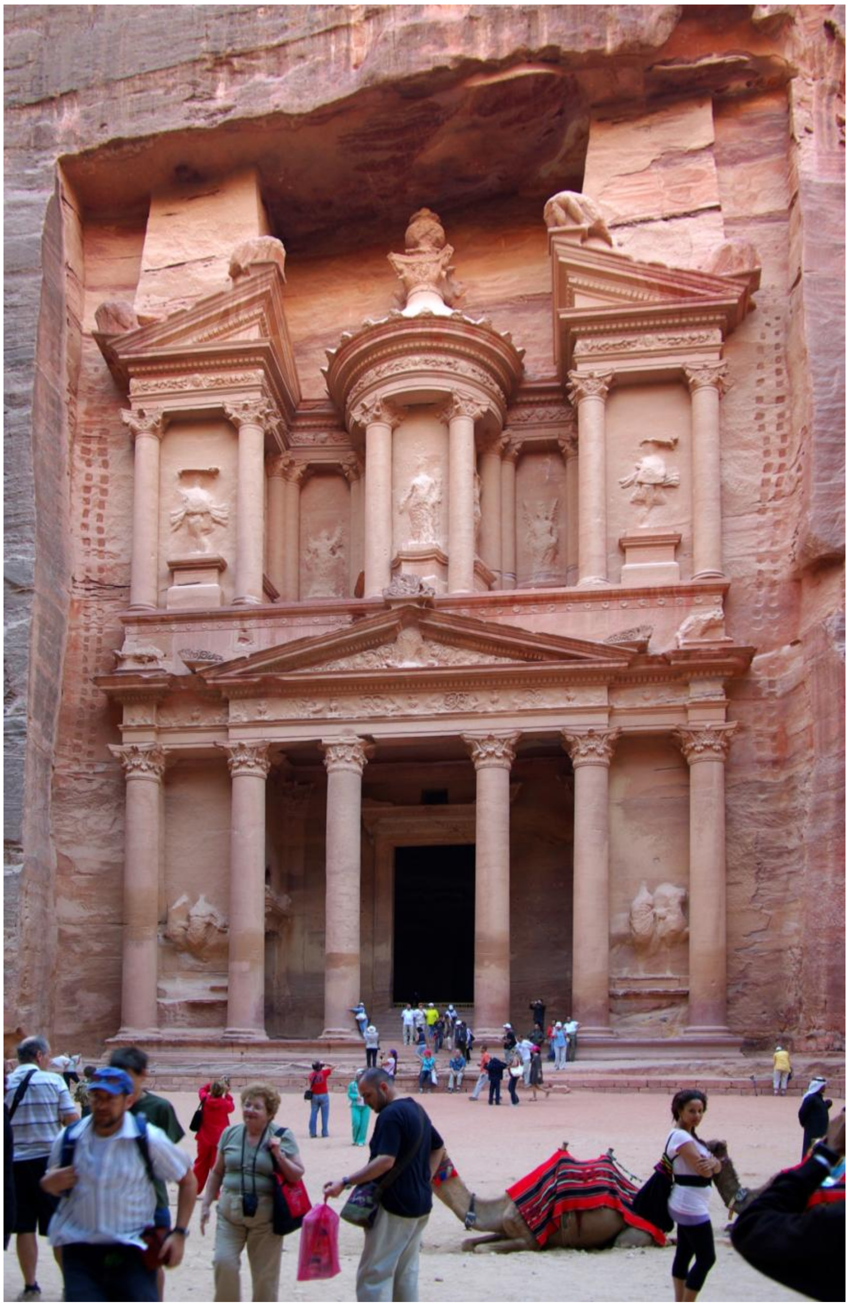

الخزنبه (دخزانې خونه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

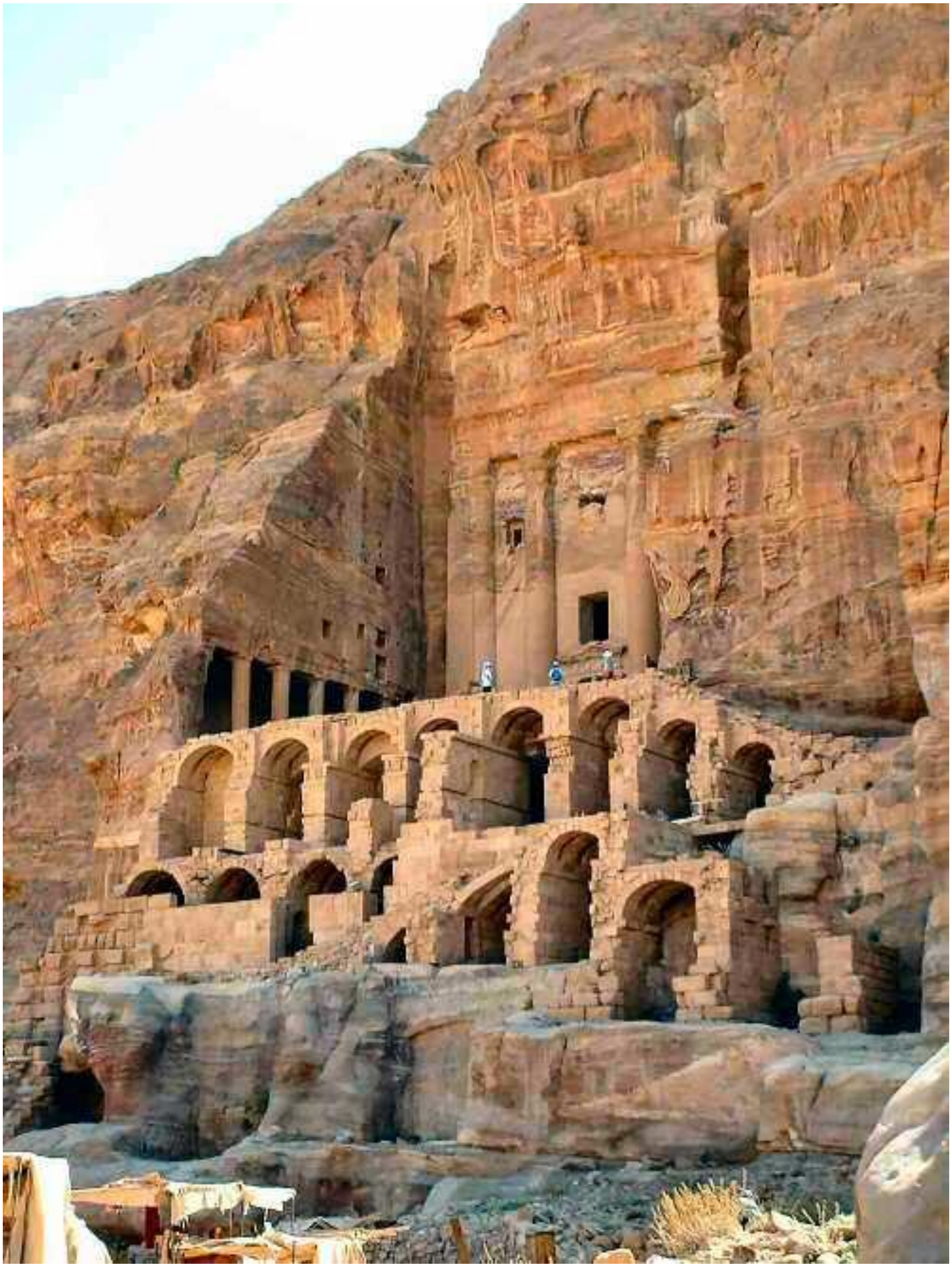

جـــــــرة قبـــر

(c) ketabton.com: The Digital Library

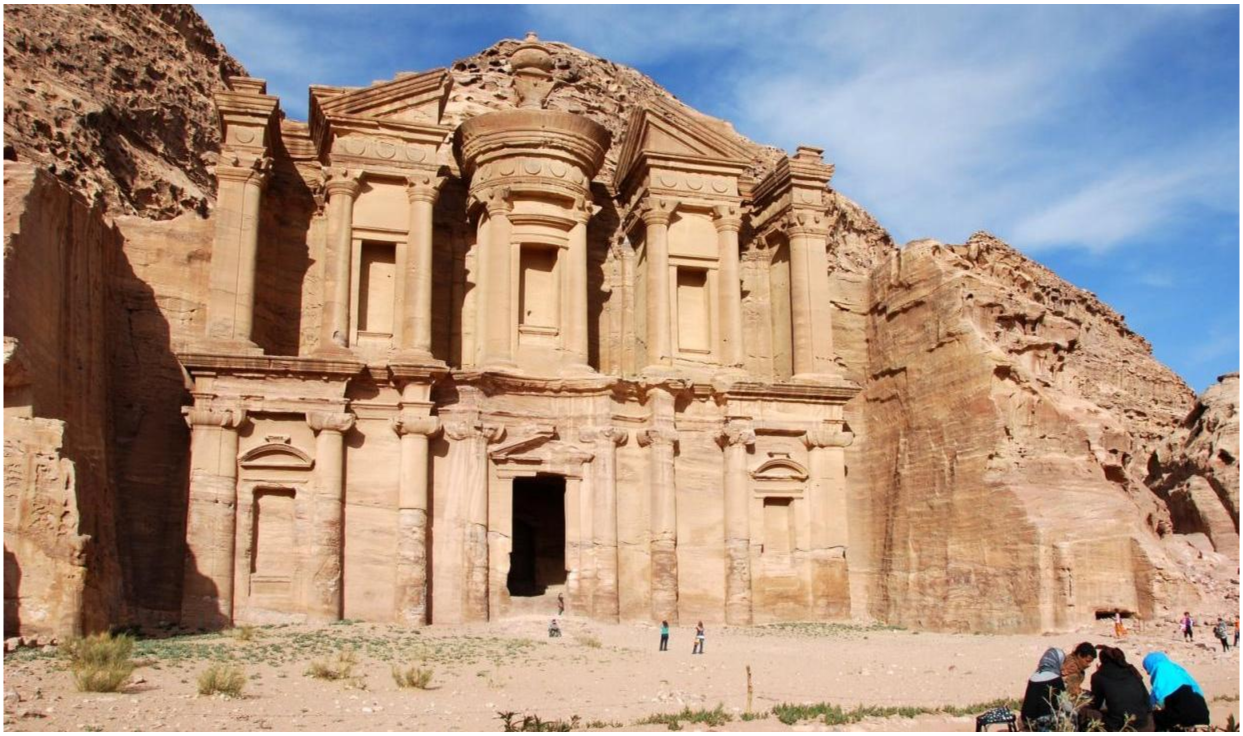

دیرالبلح(صومعه)

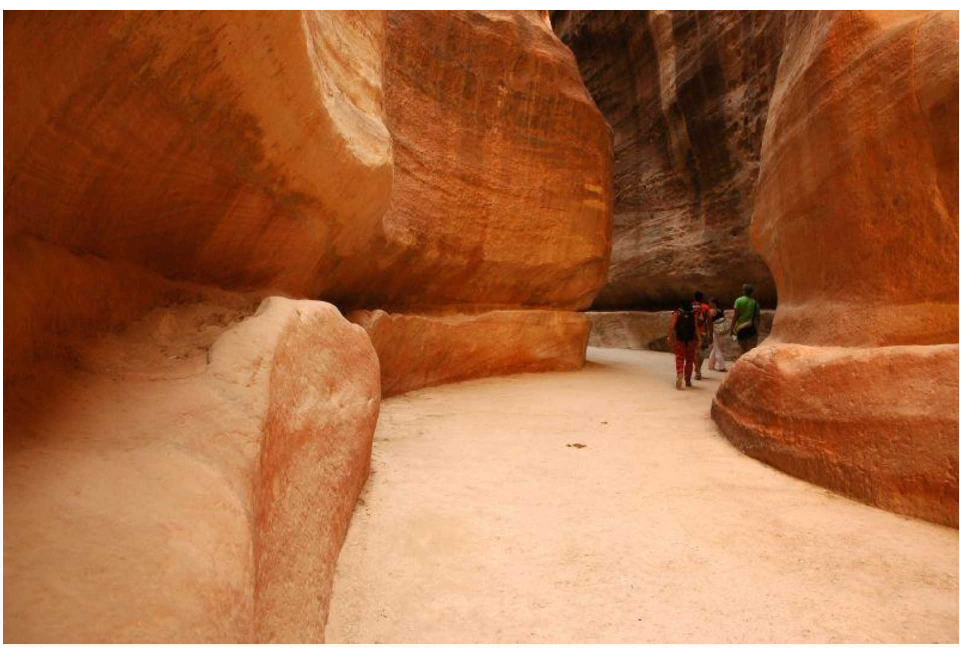

پـــتـــــرا ته تللې لاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. تاج محل – هندوستان

تاج محل د هندوستان په شمال کي د "اوتار پرادش" د ايالت د "اګرا" په ښار کي د ممتاز محل پر مقبرې يوه جوړه سوې ښکلې ودانۍ ده چي د مغول د امپراطور شاه جهان په امر سره د هغه د ماندينې ممتاز محل په ياد جوړه سوه.
ممتاز محل چي د ۱۵۹۳ زېږديز کال د اپرېل په مياشت کي زېږېدلې وه د ۱۲۳۱ ز کال د جون د مياشتي په ۱۷مه نېټه د نفاس په دوره کي په حق ورسېده.
شاه جهان چي د ۱۵۹۲ ز کال د جنوري پر پنځمه دلاهور په ښار کي زېږېدلئ دئ په ۱۲۳۱ ز کال کي د مغولو د امپراطورۍ د دورې په ستره خوښي کي هغه وخت د غم پر ټغر کښېناست کله چي يې د ربيمه ماينه، ممتاز محل، د څوارلسم کوچني "ګوهاره بېګم" د زوکړي پر مهال د ابد لپاره دنړۍ څخه سترګي پټي کړې. ويل کيږي چي پر امپراطور شاه جهان باندي په خپلو ښځو کي ممتاز محل ډيره ګرانه وه.

د ممتاز محل د مړني څخه پوره يو کال وروسته په ۱۲۳۲ زېږديز کال کي د هغې د مقبرې د ودانۍ کار پيل سو. په زرګونو کسب ګرانو او صنعت ګرانو ددې ودانۍ په جوړولو کي کار وکئ. د ودانۍ د ډيزاين لپاره عبدالکريم مأمورخان، مکرامات خان او کندهاري انجينر استاد احمد لاهوري خپل ډيزاين پېش کړ، هغه وو چي د استاد احمد لاهوري ډيزاين د واکمنو خوښ سو. په ۱۲۴۸ زېږديز کال کي د ممتاز محل د مقبرې کار پای ته ورسېد او ددې څخه پنځه کاله وروسته د مقبرې په شاوخوا کي د باغ او نورو تعميرونو، لکه دروازه-روزه، کار پای ته ورسېد.

"جين-بېپټيسټ ټېورنير" زيات کوښښ وکړ چي د "يامونا" په نامه د سيند پر مقابل طرف تاج محل ته ورته يوه بله ودانۍ جوړه کړي، چي هغه به خپله د مغولو د امپراطور لپاره وي او ټوله به د تور مرمر څخه جوړه وي. خو کله چي په ۱۲۲۲ زېږديز کال کي شاه جهان د بنديتوب پر مهال ومړ، نو دا کار هيڅ ترسره نه سو او شاه جهان د مړني څخه وروسته په تاج محل کي د ممتاز محل څنګته خاورو ته وسپارل سو. د شاه جهان او د ممتاز محل د قبرو سرونه د تابوت په شان جوړ سوي دي؛ چي د شاه جهان د قبر سر د ممتازمحل د قبر تر سر لوړ دئ او همدا راز د ممتاز محل مقبره ۵،۱ په ۵،۲ متره کي جوړه سوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل **۵۲** متره پلن ، **۵۸** متره لوړاو په لس زره متره مربع مساحت کي له سپینو مرمرو څخه جوړ سوئ دئ. د تاج محل په شاوخوا کي څلوري مناري ډیره موده وروسته جوړي سوې، چي لږ څه کږې دي; هغه په دې چي که کله زلزله وسي نو به مناري پر تعمیر نه چپه کیږي. د تاج محل ختیځ ته یو مسجد او په لوېدېځه برخه کي یې یو مېلمستون جوړ سوئ دئ.
ددې ودانۍ سره د چهارباغ یا مغول باغ په نامه یو باغ هم سته چي په **۳۰۰** متره مربع مځکه کي جوړ سوئ دئ او تاج محل ته لا ښکلا وربخښي.

د نړۍ په کچه مشهوره او لرغونی تاج محل هر کال د **۲** څخه تر **۴** میلیونو پوري ګرځندویان ځانته رابولي چي زیاتره ګرځندویان هلته د اکتوبر، نومبر او فبروري په میاشتو کي سفر کوي، ځکه چي په دې وخت کي هلته هوا مناسبه وي. تاج محل د هفتې په ټولو ورځو کي د سهار د **۶** بجو څخه بیا د ماښام تر **۷** بجو پوري د ګرځندویانو او لیدونکو پر مخ خلاص وي، خو د جمعې په ورځ د ماپښین د**۱۲** بجو څخه بیا تر **۲** بجو پوري هلته عبادت یا لمونځ کونکي موجود وي.
په **۱۹۸۳** زېږدیز کال کي تاج محل د یونیسکو د جهاني میراث په لیست کي ځان ته ځای خپل کړ.

د تاج محل ودانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل ته د داخلیدو دروازه (دروازه-روزه)

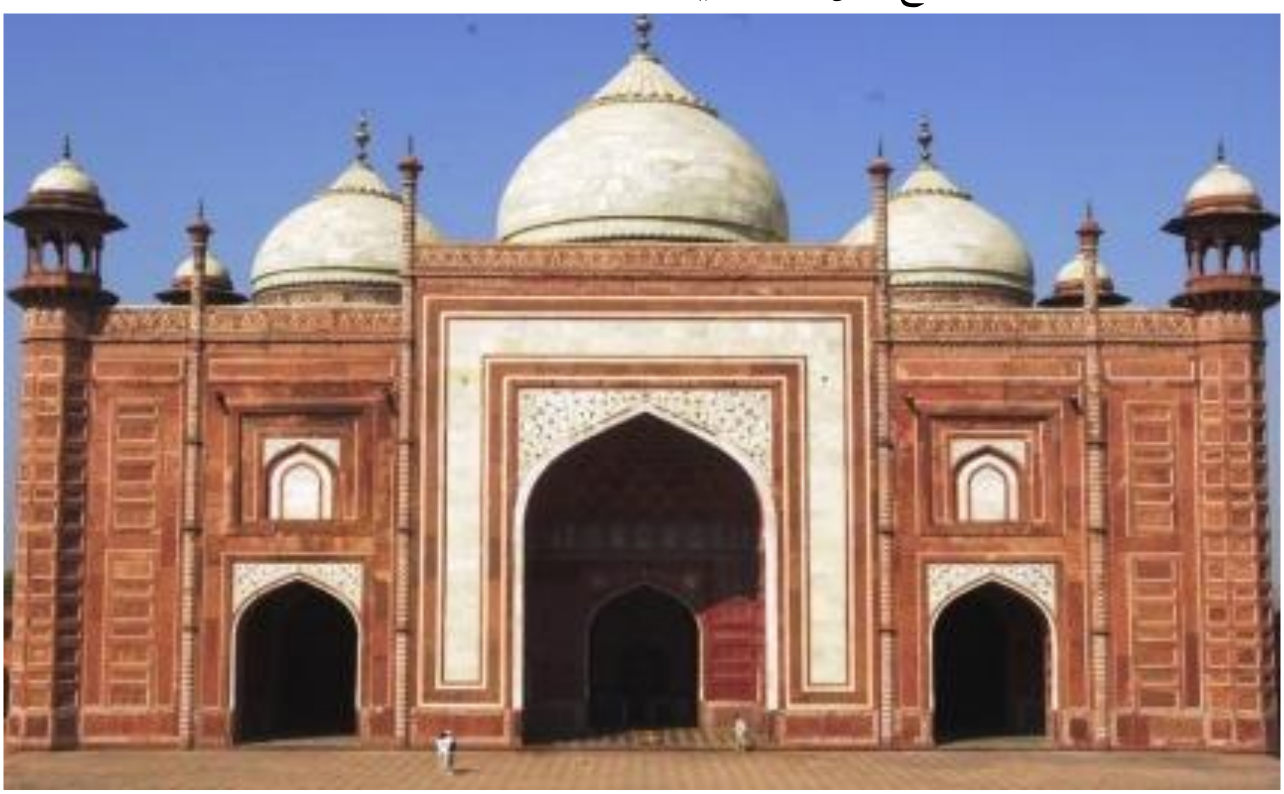

د تاج محل مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ممتاز محل او شاه جهان دمقبرو پر شاوخوا جوړه سوې پنجره

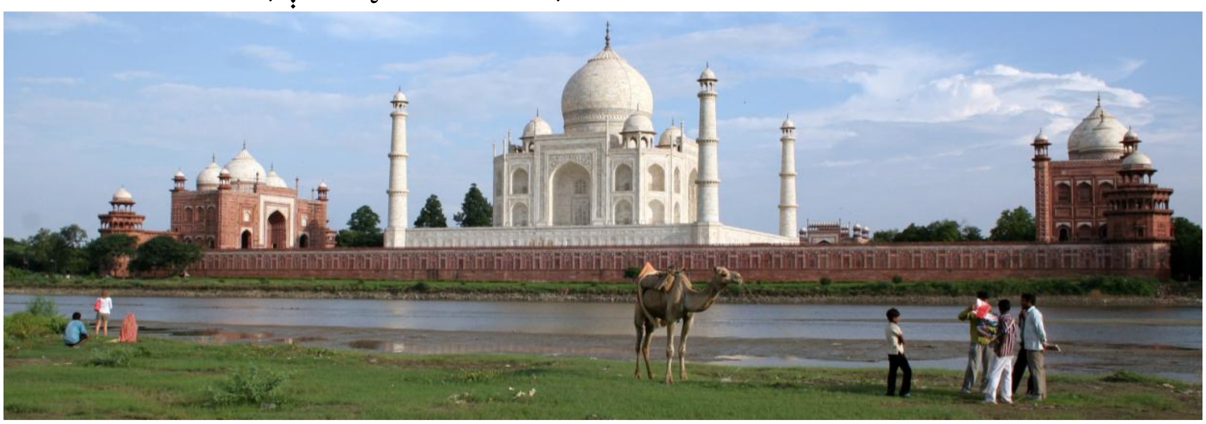

د "یامونا "د سیند دهاخوا څخه دتاج محل یو انځور

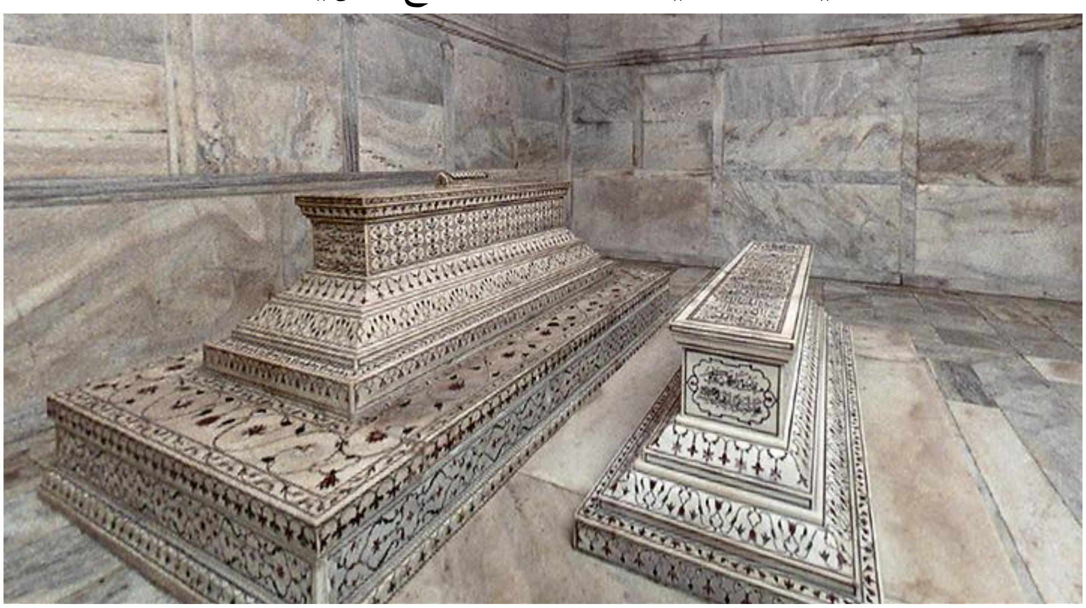

د شاه جهان او ممتاز محل مقبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرچينې

ددې کتاب د ژباړلو پر مهال د لاندينيو ويبپاڼيو څخه معلومات راټول سوئ او ورپسې ژباړل سوئ دئ:

- د انګليسي ويکيپيډيا
- د هالنډي ويکيپيډيا
- نيو سبون ونډرز ډاټ کام

د ژباړن آثار (ناچاپ):

۱. زما سوی !	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۲. فټبالر	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۳. کره کي سپی	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۴. سره زر	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۵. د نړۍ اووه عجايبې	همدا آثر	ژباړه
۶. د نوبل جايزه او ګټونکي يې*	ژوندليکونه او ...	ژباړه
۷. درې ماشومان او يو ستوری	ناول	ژباړه

د نوبل جايزه او ګټونکي يې*: دغه آثر تر اوسه بشپړ نه دئ، خو په لنډه موده کي به يې ژباړه مکمله سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـــــای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library